

Cziczó Attila:

Halhatatlan

dráma

©2012

www.cziczo.hu

Αράμνακ.

*„Volt egyszer egy Élet.
Élt, éldegélt,
Boldog volt, vagy boldogtalan,
Vidám is volt, szomorú is,
Aztán találkozott a Halállal.
És elmúlt.”*

s z e r e p l ők

Dönci - nagypapa

Elvira - nagymama

Gerda - a lányuk

Vatta (Olívia) - az unokájuk, Baba lánya

[Baba (Olga) - a kisebbik lányuk]

Szín. Egy nappali. Fotel, kanapé, polcok könyvekkel, fényképekkel. Középen egy masszív, öreg faasztal székekkel.

A színváltások Dönci emlékképei - sok-sok flashback. A helyszín mindig ugyanaz, csak az idő ugrál a múltba. Ilyenkor fény- és hangeffektek jelzik, mikor játszódik éppen a történet.

(Szoba. Dönci ül az asztalnál. Az asztalon egy urna. Kissé távolabb felesége áll fehér ruhában. Némán nézik egymást. Hosszan. Elvira halott, csak szelleme szerepel a jelenetekben. A színpadon - Döncin kívül - senki sem látja őt. A visszaemlékezéseknél jelenik meg élőként.)

VATTA (kintről) Hahó! (hatalmas esés, nyögés) Mi a fasz!

(Jön be gurulós bőröndjével és egy förtelmesen nagy műanyag koszorúval a kezében.)

VATTA Puszi, elkéstem?

DÖNCI (nem válaszol, csak néz)

VATTA (csend) Indulunk? (csend) A többiek?

DÖNCI (nem válaszol, csak néz)

VATTA (csend) Jól vagy, Dönci?

DÖNCI (a koszorút nézi) Ez mi?

VATTA (keresi a helyét) Mamának hoztam.

DÖNCI (Elvirára néz)

VATTA (téblából) Hánykor kezdődik?

DÖNCI (az urnára néz) Itt van.

VATTA Mi?

(Dönci nem válaszol. Vatta lassan megéri, hogy az asztalon Elvira hamvainak urnája van. Percekig zavartan áll, majd leül, s megállíthatatlan röhögés szakad fel belőle. Dönci először nem érti, majd ő sem bírja visszatartani a nevetést, ami aztán hangos zokogásba vált át. Vatta is elhallgat.)

VATTA Ne haragudj!

DÖNCI Mi lesz velem?

VATTA (csend) Ezt kidobom.

(Vatta kiviszi a koszorút.)

ELVIRA (Döncihez lép) Félsz?

DÖNCI (bólint)

ELVIRA (Vattára célozva) Majd ő segít. Olyan, mint te. Olyan, mint ő... Csak engeddd közelebb! Ne lökd el magadtól.

DÖNCI Téged akarlak megölelni.

(Dönci nem mozdul, csak vágyakozva néz Elvirára.)

ELVIRA (csend) Gusztustalanul tudsz te bógni.

(Elvira megöleli Döncit. A másik oldalon belép Gerda.)

VATTA (kintről) Gerda mikor jön?

(Jön vissza Vatta.)

VATTA (csend) Miért ülsz ilyen hülyén? (észreveszi Gerdát) Szia, Gerda!

GERDA Két napja jöttem, azonnal, hogy apu hívott. Szia. (csend) Régen láttalak.

VATTA (leül) Ja.

DÖNCI Ti maradtatok nekem.

ELVIRA Mint egy görög antikszínház!

GERDA Nem lesz temetés.

VATTA Vettem.

DÖNCI Miért most?

GERDA Apu, pihenj egy kicsit!

VATTA Szenvedett?

GERDA Vatta!

VATTA Most mit mondtam? Csak érdekel.

DÖNCI A konyhában pakolgatott, leült a székre, a falnak dőlt, és elaludt.

VATTA Elaludt?

DÖNCI A karjaimban.

VATTA Mondott valamit?

ELVIRA Nem akartam. Jó volt ott.

DÖNCI Hallgatott. Csak én beszéltem. Kértem, hogy még ne!

ELVIRA Nem volt erőm maradni.

GERDA Nehéz most. Pihenjünk le, majd holnap mindent elrendezünk.

VATTA Porszívózni akarsz, vagy mit?
GERDA Úgy gondolom, ennek az alpári stílusnak itt nincs helye.
VATTA Modorosabb legyek?
ELVIRA (Döncinek) Szépek, ugye?
DÖNCI Nem tudom...
GERDA Tisztelettudó, az legyél!
VATTA Oké, rendezzük el, és holnap lépek.
GERDA Apu, kérsz egy nyugtatót?
ELVIRA Egy pálinka elég lesz. Ugye, drágám?
DÖNCI Pálinka most?
VATTA Azt én is kérek.
GERDA Nem iszunk alkoholt. Nem illik.
VATTA Akkor mit szoktak, mi az illő?
GERDA Nem tudom. Azt érzem, hogy ez nem helyes. Ne most veszekedjünk!
ELVIRA Engem aztán nem zavar!
VATTA Ki veszekszik kivel?
DÖNCI (Elvirának) Mi legyen a ruháiddal? A krémekkel, az ékszereiddel?
ELVIRA Majd megbeszéljük, ha kettesben leszünk.
GERDA Apu, jól vagy?
VATTA Szerintem nincs jól. (feláll) Elteszem magam holnapra. Alkalmomhoz illően mondtam?
GERDA (csend) Anyádhoz majd kimész?
VATTA (visszafogott dühvel) Nem szoktam.
GERDA (átöleli Döncit)
VATTA (Gerdához lép) Na mit szólsz, meghalt a tied is.
GERDA (halkan) Fejezd be!
VATTA Jó éjt! (kimegy a bőröndjével)

(Csend. Dönci és Gerda öleli egymást, meredten néznek maguk elé. Elvira mosolyogva nézi őket, majd egyre türelmetlenebb, idegesebb, már zavarj a hosszú csend. Dönci végre ránéz.)

DÖNCI (Elvirának) Hétfőn még együtt vittük be a fűnyírót.

ELVIRA (sóhajt) Vasárnap még együtt ettük a fasírtot. Szombaton még együtt sétáltunk a templomod mellett. Pénteken még...

DÖNCI (zokogva) Miért?

GERDA Nyugodj meg, apu!

ELVIRA (sértődötten) A pénteki hálószoatitkot el sem mondhatom?

DÖNCI Mi lesz velem?

ELVIRA (cinikusan) Jaj, mi lesz veled, drágám?

GERDA Segítünk. Nem vagy egyedül.

DÖNCI (Elvirának) Azt sem tudom, hol van a só. És hol van a bolt? Mit vegyek, hogy éhen ne haljak? Mivel fizetek? Nem tudom, mi a pikk-kódom. Te vagy a halott, de látom, hogy létezel. Én élek, de halottként. Igazság ez?

ELVIRA (nevetve) Pikk-szerelmem, legyél végre férfi!

GERDA (feláll, ideges) Apu, vegyél be egy nyugtatót!

DÖNCI Ti nők el sem tudjátok képzelni, milyen férfinak lenni! Fogalmatok sincs rólunk. A férfi nem azért lett a világra, hogy magányos legyen. Nekünk nem szabad egyedül lennünk. Nem tudunk egyedül lenni. Nem, és kész! Tudom, elviselhetetlenek vagyunk. Igen. De szerethetőek is. (csend) Gerda, én nem készültem fel erre. Nekem kellett volna...

GERDA (táskájában keresgél, majd elővesz egy gyógyszert) Vedd ezt be!

ELVIRA (nevet) Drágám, magatokra hagylak benneteket. (kimegy)

GERDA Jobb? (Dönci néz Elvira után) Mit nézel?

DÖNCI Elment.

GERDA (megöleli) Tudom.

(FLASHBACK. Harminc évvel korábban járunk. Lassan vált át a jelenet. Dönci öleli Gerdát, ideges rohanással elrobog mellettük Elvira. Dönci feszülten hallgatja feleségét, majd idegesen felpattan. A kislány Gerda megilletődötten figyeli őket.)

ELVIRA Ez elment vadászni, ez meglőtte, ez hazavitte, ez a hülye megsütötte, ez a szerencsétlen meg az egészet okádva a gangra nyögte.

DÖNCI Legyek férfi? Azt kéred tőlem?

ELVIRA Igen, azt kérem. Felőlem olyan részegre iszod magadat, hogy repülni látod a halakat, de tedd ezt férfiként, egyenes derékkel, mert nem földöntúli élmény ezzel a lavórral sasszézni a budi és közted.

DÖNCI Akarsz balhézni?
ELVIRA Veled? A hangom felemelem, és dúvadtámadásod leverem egy szuszra!
DÖNCI Kareszék tettek fel a buszra, úgy értem haza időben.
ELVIRA Ne tereld a témát!
DÖNCI Nem vagyok jó erőben, de délutánra összeszedem magam. (megöleli Elvirát) Megyünk anyádékhoz?
ELVIRA Ne taperold a valagam! (Gerdának) Te meg mit csinálsz, lányom?

(A kislány Gerda egy baglyot utánoz. Ül furcsa testtartással, mozdulatlanul, néha nagyot pislant, huhog, körbeforgatja a fejét, nézelődik kerekre nyílt szemeivel. Szülei aggódó érdeklődéssel figyelik.)

DÖNCI (csend után viccesen) Ha lehányom, abbahagyja?
ELVIRA (fejbe veri Gerdát) Meghülyültél, Gerda? Hahó! (Döncinek) Te pedig ne legyél tahó! Látod, ez van, ha nincs apja a gyerekek! Legyél végre férfi!
DÖNCI Nem lehetnék eretnek, aki megbánja bűneit a kerti diófa alatt, mialatt szerelmes dalt penget lantján imádott hitvesének...?
ELVIRA Az hagyján, hogy sosem vagy itthon, hogy a munkád okán kivonod magad mindenből, és tagadd le nyugodtan, elhiszem, de neked csak nyűg ez a két gyerek.
DÖNCI Most azt várod, hogy egyet viccelek, és elcsapom a feszültséget egy jól irányzott poénnal? Passzolom a válaszlehetőséget. Ez az éjszakai kaland nekem sem hiányzott, hidd el! Megyek dolgozni, te édes, drága, cinikus...
ELVIRA Tollforgató hites uram, kinek jelen állapota kritikus, most itt maradsz, és együtt megoldjuk a gyerek gondját, értve vagyok? És nem akarom hallani, hogy spongyát rá...!
DÖNCI (elbambul) Ne haragudj, szóltál?

(Hirtelen újra a jelen: csak egy pillanatra, amíg a két tekintet összeakad. Gerda marad továbbra is kislány.)

ELVIRA Szép férfi voltál.
DÖNCI És te gyönyörű asszony.

ELVIRA Rég volt.
DÖNCI Rég.
ELVIRA Szerelmesek voltunk.
DÖNCI Vadak.
ELVIRA (sóhajt)
DÖNCI És fiatalok. Milyen fiatalok voltunk!
ELVIRA Aztán megöregedtünk.
DÖNCI (bizonytalanul) Megérte?

(Újra a múlt.)

ELVIRA Hívd fel a doktort, s menj érte!
DÖNCI Minek ide a doki? Csak játszik. Van egy tárnoki haverom, az béka szokott lenni, ha részeg.
ELVIRA Ez nem játék, hanem egy komoly kórtünet.
DÖNCI Hoppá, megérkezett a házipatika-részleg!
ELVIRA Ma még egy falatot sem evett.
DÖNCI Sohasem eszik. Lehet, hogy ez jelzés?
ELVIRA Mi van, hirtelen előjött az atyai érzés, a felelősségtudat felébredt benned? Komolytalan vagy.
DÖNCI Menned kéne néha emberek közé, Elvira.
ELVIRA El innen? Hogy összeomoljon a ház?
DÖNCI A depressziós láz a legrosszabbat hozza ki belőled.
ELVIRA Igen?
DÖNCI A szakirodalom nem taglalja a tényt, hogy a lányból, mikor anya lesz, valami szörny kezd fejlődni az agyában...
ELVIRA Figyelek, folytasd csak bátran!
DÖNCI Az evolúció vagy a teremtés bosszúja lehet, hogy ezekben a rohadt hétköznapiokban nem találsz a helyed! Azt mondd meg, mit ártott ez a lány vagy a másik? És én? Verlek, megcsallak? Mert tehetném! Hisz valahány nap a naptárban fekete betűvel jelzi: Elvirával ma sem hágtam.
ELVIRA (megtapsolja) Ennyit tudsz? Te kritikus, hogy szakadna rád az közép-szerű, nullaművészetmajmoló, éhenkórászokat emlőjén legeltető, átlagkultúr birodalom.

DÖNCI Pontosítok: 'Élet és Irodalom'!

ELVIRA Huszonkettedik oldal, gratulálok. Tudod mit? A gyerekre is, és rád is inkább én okádok.

DÖNCI Egy anya így nem utálhat sem férjet, sem gyereket!

ELVIRA Szeretnék kérni egy szebb életet! Kereket. Mint a gombocska a mondókában! Vagy a dombocska, ahová lecsücsülünk, csüccs! Megbecsülünk mi mindent, amit a hétköznapi szellő lebbent fel előttünk? Felnőttek, mi mindahányan felnőttünk?

DÖNCI (nézegeti Gerdát) S ha így marad? Egérrel etetjük?

ELVIRA (legyint)

DÖNCI Ezt a böjtöt vehetjük komoly figyelmeztetésnek, hogy a családban valami nem stimmel.

ELVIRA Nem oldasz meg mindent egy jól sikerült rímmel.

DÖNCI Akkor?

ELVIRA Gyere, Gerda, matekozunk!

(Gerda feláll, elindulnak Elvirával.)

DÖNCI De a matek után hozunk egy akkora nagy görögdinnyét, mint a Hold, és elfelezzük, kibelevesszük, az összes magját cérnára fűzzük, a zöld héját a fejünkre húzzuk, s mint az indiánok meg a baglyok, hahózzuk. (Gerda visszaszalad Döncihez, az ölébe ül) Jól van, kislányom, ez egy rossz epizód az életünkből, de ne aggódj, sok ilyen nem lesz már. Forgolódj az ágyadban, álmodd ki magadból az összes rosszat a rémekkel! Mert apa majd megold mindent a rímekkel. Érted? Én csak érted vagyok. És most huhogok. (nevetve huhog)

(Újra a jelen. Gerda a kisírt szemű Dönci előtt áll.)

DÖNCI Miért nem azt gyászoljuk, aki itt marad egyedül?

GERDA Nálad önzőbb ember nincs ezen a földön!

DÖNCI Érdemes száz évig élni? Nem túl sok már a hatvannégy is? Mi értelme a semittevésnek? Érdemes élni? Egyedül.

GERDA Azt gondolod, hogy ez csak a te tragédiád? Nem az én anyám halt meg?
Az egyetlen, aki igazolni volt képes, hogy ez a családom. Hogy nekem
van egy családom!

ELVIRA (nevetve érkezik) Ismerős hangzavar.

DÖNCI (Elvirának) Kinevetsz?

GERDA Kiröhöglek. Szánalmas vagy...

ELVIRA Eredj inkább, hozd vissza az unokádat!

DÖNCI (felpattan) Hol van?

GERDA (nem érti) Mit keresel?

ELVIRA A kocsmában.

DÖNCI A kis... (elindul)

GERDA Most hova mész?

DÖNCI Hazahozom az unokahúgodat.

GERDA A szobában van.

DÖNCI A kocsmában van.

GERDA (nem érti) Mi?

DÖNCI Majd jövünk. (kimegy)

(Gerda kirohan a szobába. Elvira egyedül téblábol, játékosan körbemászkal, tánclépésekkel tipeg ide-oda.)

ELVIRA Ha a gyerek egyszer felnőtt, lesz belőle komoly felnőtt. A felnőttből meg
lenne gyerek, így lenne az egész kerek!

(Jön vissza Gerda.)

GERDA (leroskad a székre) Ez a kis rohadék...

EGYÜTT ...kimászott az ablakon.

ELVIRA (csend) Látszik, milyen ritkán vagytok együtt! Nehéz a többiekkel, ugye?
Ilyen ez. Azt hiszed, velük a legkönnyebb! A családdal. Aztán kiderül,
hogy mennyire idegenek vagytok egymásnak. Ismerős idegenek.

GERDA (megfogja az urnát) Ezt most nagyon rosszul csináltad, anyu.

ELVIRA Vagy úgy...

GERDA Negyven éve figyelek téged és apud. Könnyű volt. Előttem éltetek az életet. Az életeteket. Hogy én is voltam, csak néha jeleztétek. Voltam olyan, amilyen. Nektek mindenben megfeleletem. Akartátok, hogy megfeleljek! Mert könnyebb volt úgy. Kényelmesebb, egyszerűbb. Néztetek, de nem láttatok. Gerda okos, Gerda ügyes, Gerda talpraesett, Gerda már szinte felnőtt! És most itt ülök egyedül, mindig egyedül vagyok, negyvenegy évesen, és nem tudom, milyen is az: *főlnőttnek lenni*. Gyerek lennék megint, de olyan igazi! Sírni, nevetni szeretnék, félni, megijedni, és várni, hogy megvéd az anyám és az apám. Baba lennék! A testvérem. Aki sírhatott, nevetetett, s ha félt vagy ijedt volt, ti átöleltétek... Szeret-tétek. Hogy vágyom egy akkora taslira, hogy vörösre dagadt arccal essek a szekrény mögé! Sose kaptam. Semmit sem kaptam. Csak adtam, adtam, adtam... De annyit, olyan sokat, hogy ma már mást sem tudok. Precíziós embergép lettem. Belga pontossággal. Lehetnék büszke is magamra. Rám. Mert megbecsülnek távol a családtól. Mert itthon azt érzem, hogy nem tudok segíteni, nem tudok más lenni, csak az a lány, aki akkor nőtt fel, amikor még nem volt felnőtt. És ez nem jó így. Na-gyon nem jó így ez így.

ELVIRA Mit mondjak? Sajnálom...

GERDA Tudom, szülőnek lenni nem könnyű. Nem tanítják. Az élet iskolája nem képzett tanárokkal telezsúfolt egyetem. Egyedem-begyedem tenger-tánc... Nem érzek erőt, hogy tegyek ellene. Menekülnék, de messzebb már nem mehetek. Inkább visszajönnék a házba, hozzátok, hogy újra-kezdjük. Miért nem egy mese az élet? Ahol a kicsi fasírtocskák mi va-gyunk. Baba, Vatta, apu, anyu, s én!

ELVIRA Gerda, ha az ember látna a jövőbe, hidd el, sosem hibázna! Tudom, hogy fáj. És nem háritok: az ok én vagyok.

(FLASHBACK. Visszaugrunk az időben. Nem sokkal testvére elvesztése után Gerda éppen elhagyja a szülői házat.)

GERDA Azt várod, hogy helyetted majd én jajongok? Hogy majd a te fájdalomad tör fel belőlem? Mindent elvettél, mindent elveszel előlem!

ELVIRA Ne menj el!

GERDA Miért maradnék? Hogy önnön kezemmel vessek véget ennek a képtelen családi képregénynek? Mi tarthatna mellettetek, mondd! Hogy a születésem fájdalmát, mit az életemmel éltem át, oltsam át a gyászba is? Illúzió. Mert a cél hamis. Tizenkilenc éves, érett felnőtt lettem, mikor először szembesültem a ténnyel, hogy együtt kell élnem azzal az idegen lénnyel, akit ti láttok, mikor néztek rám. Fiatalos sértettséggel fogtam minden értékem: ami nem volt több mint az a néhány ruhám, amit a szekrényből csomagoltam a bőröndbe...

ELVIRA Sohasem fértél a bőröndbe!

GERDA Öt éve már, hogy elmentem kamaszos hévvel, de azzal a tompa reménnyel, hogy ha megtalálom a kulcsot hozzátok, visszaváratok. Nem így lett. Szegeden néha felrémllett: talán én tévedtem, s az igaznak hitt betonkemény igazságom az én sete-suta hitványságom gyümölcse. De diplomával a kezemben megértettem: nincs családom.

ELVIRA Most azt hiszed, majd belátom, hogy rossz döntéseket hoztunk? Lehet! Az, hogy Szegedre nem vonatoztunk, nagy hiba volt. Nincs mentség. Egy diplomaosztót kihagyni talán mégsem szentségtörés, ezt te is elismerheted, s ha mégis haragszol érte, ne feledd: mogorva apád éppen istenfélő korszakának végét élte a gyászban. Miért marcangolod magad? Neked otthonod van ebben a házban!

GERDA Egyszerű a válaszod. De nem leszek a támaszod. Elmegyek messzire, nagyon messzire innen. A terhedet mától nem kell már vinnem. Anya voltál, mert anyának születni sansz. De nem voltál jó anya, mert hétköznapi anyáskodni snassz. Ebben a családban tizenkilenc év a határ. Tizenkilenc év után van, akit a halál vár, van, akit a választás: egy új otthon a dombon túl, héthatáron át repülve odafenn a *levegőbe*, megérkezni, felfedezni, elfeledni a megfelelést neked és másnak. Árkot szeretőik között nem idegenek ásnak. Ha nem ettem, etettél. Feküdtem, felvettél. Elhagytál, otthagytál, kihagytál, felhagytál, meghagytál olyanoknak, amilyen nem akartam lenni. Anyám, nekem el kell innen menni!

(Újra a jelen. Érkezik Vatta és Dönci. A férfi szó nélkül leül az asztalhoz. Gerda Vattához lép, megfogja két vállát, úgy néz a szemébe.)

GERDA Vatta, hol voltál?

(Vatta nem válaszol. Dönci levesz a polcra egy viszkis üveget, leteszi az asztalra, nézi meredten, majd visszateszi ugyanoda, ahonnan elvette. Gerda hátat fordít Vattának, mire az levegővétel nélkül kiönti a lelkét.)

VATTA Jenő bá, az ökotanárom, aki egyébként egy seggbuta erdész igazából, de valamiért odavan Molnár Ferencért, mert a Pál utcai fiúkban statisztált valami filmben, ő mondta mindig, hogy „azt jegyezzed meg fiam, minden ijedtségre egy sör!”, és először csak röhögtünk rajta, de aztán beigazolódott, hogy mégsem annyira segghülye az ember, mert mindig bejött a sör, a vizsgák előtt általában a 'Fűnyíróban' kezdtünk, és reggel, éhgyomorral egy Soproni, az tényleg akkorát üt az ember agyán, hogy minden előjön, csak ezért tudtam levizsgázni eddig mindemből, pedig ki gondolná, hogy egy erdész, aki ökotoxikológiát tanít, tud valami újat mondani egy mai fiatalnak, ja, mert ez a lényeg, hogy fiatal, tudjátok, én is az vagyok, persze ezen lehet vitatkozni, mert az egy relatíve megközeleltetés, hogy kihez és mihez képest fiatal valaki, de én úgy gondolom, hogy tizenkilenc évesen mégis csak az vagyok inkább, mint öreg, pedig az életem valahogy nem úgy alakult eddig, hogy tényleg fiatalelként vagy gyerekként éljek, mert én akkora pofonokat kapok, hogy a komplett Erdőmérnöki Kar docensestől, takarító nénistől nem élt meg annyit, de ha már egy ilyen élet jutott nekem, akkor jó, végigélem, de az egyetlen dolog, amivel nem tudok mit kezdeni, az a halál, mert a haláltól úgy be vagyok szarva, mint semmi mástól, és rettegek találkozni vele, gondolom, fogalmatok sincs, hogyan jutottam haza, mert ti csak itt ültök magatokba fordulva, siratjátok mamát, de hogy én mit parázok négy napja, az senkit nem érdekel annyira, persze oké, aláírom, mert mégis csak ti vagytok a felnőttek, egyiknek a felesége, másiknak az anyja halt meg, de ott vagytok egymásnak, az apa meg a lánya, de én most kurvára egyedül maradtam, mert mama volt az egyetlen, aki az életbácsi mellett néha akkorát lekevert nekem, hogy meghajlott még a nyelvem is, de azok a pofonok annyira jól estek, mert ahogy égett az arcom, azt éreztem, hogy élek, és érek valamit, és amikor felhívtam, hogy a Máté milyen szemét

velem, mert csak lefektetett kétszer, de amúgy szarik rám, akkor a mama elmondta a tutit, és a Máté azóta senkit nem akar lefektetni egyszer sem, mert amit kapott tőlem, attól egy féléletre lehervadtak a heréi, mert neked, Dönci, egy ilyen hogyan mondhatnék el, amikor képtelen voltál arra is, hogy kihasználd azt a bazi nagy esélyt, hogy kijavítsd az elcseszett apaszereped, amit elkúrtál nem egyszer, hanem kétszer, de itt volt a lehetőség, hogy újra játszod, Sam, mert azt az egyet vágyom a legjobban, egy apát magam mellé, de nem azt a spermadonort, aki megfektette anyámat kétszer, aztán szart rá, és fogalma sincs, hogy van egy ilyen rohadt nagyszerű lánya, hanem egy olyat, amilyen a „Taken”-ben a Liam Nielson, aki azt mondja a lányát elrabló faszinak, hogy „Nem tudom, hogy ki maga, azt sem, hogy mit akar, ha váltságdíjat akar, elmondom, hogy nincs pénzem, de rendelkezem olyan különleges képességekkel, amelyeket pályám során tökélyre fejlesztettem, amelyek miatt a magafajta rémálma vagyok, ha most elengedi a lányomat, máris végeztünk, nem fogom keresni, nem üldözöm magát, de ha nem, meg fogom keresni, meg fogom találni, és... - zene!, tatatataaam -, meg fogom ölni”, s erre a hülye albán persze azt mondta, hogy „Sok sikert!”, de nagyon ráfázott, mert aztán Liam Nielson tényleg kurvára kicsinálja, mert egy hős, de tudom, hogy te nem vagy az világmegmentő filmsztár típus, Dönci, ezért az is elég lett volna nekem, ha egy-egy nyári éjszakán megiszol velem négy-öt pohár pálinkát, és a kerítés mellé hugyozol, és a kertben alszol a hintaágyon, de nem, mert neked a mániád, hogy lusta és szemtelen vagyok, hogy hazudozok, amiben tök igazad van, mert tudom, hogy mekkora spanod a Vekerdy, de arra is gondolhatnál néha, hogy én nem egy tananyag vagyok, hanem egy hús-vér ember, egy lány, az unokád, mert az tényleg király, hogy a nagyapám éjjel-nappal ül a tévé előtt, és a faszábbnál faszább krimisorozatokat nézi, de a saját életedet nem kezelheted úgy, mint egy amerikai tévéshowt szinkronizálva és atomra bebiztosítva hepienddel, mert az élet az kurvára nem veszi figyelembe, hogy neked mi a jó, mert ha nem teszel érte, a pofádba vágja a picca kemény drámát, és ülhetsz életed végéig a fotelodban, de most jön a kibebaszott hatalmas DE, neked van még családod és felelősséged, csak te kurvára nem akarod ezt tudomásul venni, ahogyan te sem,

nagynénikém, aki annyira rohadtul utálsz engem, mert voltam akkora szerencsétlen balfék, hogy a gyűlölt húgocskád vaginájából pottyantam erre az ótvar földre, és így nem lehet élni, ezt ti is aláírhatjátok, és ha nincs már a mama, akkor én egyedül maradtam, és papírom lesz róla, hogy felnőtt lettem, mert fel kell nőnöm ehhez a helyzethez, és ezért van igaza Jenő bának, mert tényleg az egyetlen orvosság az ijedtségre egy sör, de ebben a házban lófasz sincs, csak málnaszörp, hát hová menjek ma, diszkóba vagy templomba, Dönci?, naná, hogy ki az ablakon és be a kocsmába! (levegőt vesz) Értitek már, hogy miért vagyok ennyire rohadtul kiakadva erre a világra?

(Néma csend. Elvira kacagása töri meg a hallgatást, Dönci odakapja a fejét, ő is elmosolyodik, majd feláll, elindul a konyhába.)

DÖNCI Felteszek egy teát. (kimegy)

(Kis idő múlva Elvira is Dönci után megy, de Vatta mögé érve megsimogatja a lány fejét. Gerda és Vatta némán ülnek egymás mellett. Vatta megvakarja a haját - ott, ahol Elvira hozzáért. A konyhából Dönci téblábolása hallatszik. A lányok egyszerre fordulnak a konyha irányába. Sötét.)

VALAMIVEL KÉSŐBB...

(Gerda és Vatta némán ülnek egymás mellett, a konyhát nézik mindketten. A teafőző sípolása hallatszik kintről. Csend. A két lány meredten néz maga elé. Elvira mellettük álldogál.)

GERDA Rohadt csúnyán beszélsz.

VATTA Nem tudom, hol a *kurvaanyámba'* tanultam...

DÖNCI (jön egy kancsóval a kezében.) Kértek?

GERDA Nem.

VATTA Én sem.

DÖNCI Jó. (kimegy)

VATTA Mi legyen vele?

ELVIRA Ne temessétek még, ti kis hülyék!

GERDA Rossz állapotban van.

VATTA Ja. (csend) Hány éves?

GERDA Nem igaz, hogy ezt sem tudod!

VATTA Miért, te igen?

GERDA Az apám!

VATTA Ja. (csend) És mennyi?

GERDA Februárban múlt hatvannégy.

VATTA Tényleg. Február 13. péntek volt, emlékszem.

GERDA Ezt most úgy mondtad, mintha ott lettél volna!

VATTA Szerintem nem úgy mondtam. (vizsgáztat) És én? Mikor születtem?

GERDA (fölényes magabiztossággal ránéz)

VATTA Jól van, ez túl könnyű.

GERDA Egy nagyon jónak ígérkező szilveszteréjszakámat tetted tönkre, unokahúgocskám.

VATTA Bocsánat...

ELVIRA Kérdezd meg, hogy kivel volt!

VATTA Na, és kiről maradtál le?

GERDA Nem fontos. Nem ismered.

ELVIRA Na! Hadd tudjam már meg!

GERDA Egy srác.

VATTA (gúnyosan) Nem mondod!

GERDA Aztán hirtelen egyke gyermek, majd diplomás felnőtt lettem, hurrá, jött Brüsszel, a következő óévet már ott búcsúztattam. És hipp-hopp, elmúltak a szerelmes évek. Addig cserélgettem a srácokat, mígnem minden pasiból férfi lett. Osztályvezető, főorvos, diplomata, tanár, s ki tudja még mi! Szép lassan kiöregedtem az eladósorból. Így maradtam vénlány és magánzó.

VATTA Nagyon szép történet. (hirtelen) A házat ketten örököljük? Vagy hogy szokott ez lenni?

GERDA Miről beszélsz?

VATTA Ha Dönci is feldobja a pacskert, miénk lesz a ház, nem?

GERDA Vatta, az ízléstelenségnek is van határa!

ELVIRA Csak provokál!

VATTA És a kocsí? Hány éves? Tíz? Tizenöt?
ELVIRA Tizenkettő.
GERDA Fejezd be!
VATTA Csak hogy tiszta legyen a kép, azért hoztam fel. Ki tudja, mikor látjuk újra egymást! Te arra, én amarra, Dönci emitt...
GERDA Ha apu bejön, és meghallja ezt a...
VATTA Ezt a mit?
GERDA Össze akarod törni még jobban a szívét?
VATTA Az összetörhetetlen.

(A háttérben Dönci áll, hallgatja a lányokat. Elvira tekintetében szomorú együttérzéssel próbálja vigasztalni. Dönci megtört, szerencsétlen testtartással próbál észrevétlen maradni, nem akarja zavarni a lányokat.)

GERDA Apu túlságosan érzékeny..., s gyenge.
VATTA És rohadt gyáva.

(Gerda észreveszi apját. Egy pillanatra összeakad a tekintetük. FLASHBACK. Dönci leül a tizenhét éves Gerdával szemben. Nagy levegőt vesz, és beszélni kezd.)

DÖNCI Gerda... beszélnem kell veled. Csináltam már rengeteg marhaságot, igen, nem köntörfalazok, a szemedbe mondom az igazságot. Hallottál róla, hogy...
GERDA Baba hol van? A vallomásod rá nem tartozik?
DÖNCI Ő még kicsike. Amúgy az iskolában balettozik. Te nagylány vagy már, nagy, neked könnyebb ezt megérteni. Tizenhét éves vagy. Nemsokára leérettségizel, az iskolát befejezed. Felnőtt leszel, az irányítást saját kezvedbe helyezed. Ez így is van rendben. De most valamit el kell mondanom neked, mégpedig szemtől-szemben!
GERDA Mit?
DÖNCI Kezdem.
GERDA De mit?
DÖNCI Egy ideje új emberekkel ismerkedem. A régi barátaim eltűntek, a kötődések megkoptak. Tudod, hogy a szakmámmal is gondjaim voltak, meg-

szűnt a munkahelyem, más igényekkel álltak elő a... Ebben az új rendszerváltó rendszerben nem voltam már menő. Nem tudtam tartani a lépést az újítással. Jöttek a fiatalok gumigerincű hajlongással, én már negyven éves vagyok. Nekem nehéz, változtatni már nem tudok. Mindegy. Találkoztam néhány emberrel, akik egy számomra eddig ismeretlen közeggel ismertettek meg. Vallásos emberekről beszélek. (sóhajt) Remek. Folytatom. Egyre több időt töltök közöttük, mert olyan erőt érzek mögöttük, amiről beszélni sem lehet, csak halkán. És akarom oda tartozónak hinni magam! Ha látnád, ismernéd őket, te biztosan megértened! Anyukáddal is most beszéltem. Nehéz érvekkel meggyőzni a nőket. Csak a realitás érdekli őket. Igen. Anyukád haragszik rám. De ha elmúlik a dühe, talán józanul lesz képes az új helyzettel szemben fellépni! S akkor ő is megérti. (csend) Találkoztam az Úristennel. (várja a hatást) Sejtettem. Rémület lángja gyúlt tekintetedben.

GERDA

Hallgatlak.

DÖNCI

Jó. Ha untatlak, csak szólj, s gondolataim összerendezem. Igen, találkoztunk. Ezt ne úgy képzeld, hogy jött velem szemben, és megállított. Nem így történt. A közösség, ahová a gondviselés juttatott, különleges embereket rejt magában. Olyanokat, akik ezt már átélték korábban, s azóta is, mindig. Mondok egy példát. Körben ülnek mindannyian. És felidézik azt a pillanatot, amit csak az isteni erő adhatott, a találkozást velem, azt az élményt, ami megérteti a halandóval a halhatatlan lélek létét. Legutóbb, képzeld, megszólaltak. Érthetetlen mondatokat kiáltottak egy olyan nyelven, amiről nem hallottam eddigi életemben, amit senki sem ismert közülünk. És csak beszélt-beszélt mindenki, mondtam már, ugye, hogy egy körben ültünk, és én... megértettem őket! Az idegen nyelven merengőket. Minden szavukat értettem. Tudod, hogy ez miért lehet?

GERDA

Nem.

DÖNCI

Elmondom: mert az Isten engem szeret. Az ősnyelv évezredek óta az eredetet igazoló zigóta titka volt, s létezését lelkében őrizte élő és a holt. S megértettem. Nem tudtam mire vélni ezt a képességemet. De a gondviselő Jóisten válasza egyik éjszaka megérkezett: felültem az ágyban, anyád szuszogva aludt mellettem, és olyan csodálatos fényességet láttam, amelyet még sohasem! S nicsak, a színek között kirajzolódott egy

arc. Megláttam Isten arcát. És beszélt hozzám, azon a nyelven, mellyel megvívta harcát a gonosz ellen. S én megértettem. Mondá az Úr, persze nem magyarul: „Ugyan meddig bánkódol még, Endre?” Így történt. Megtértem hozzá, az Úrhoz. S találkozom vele rendre minden este. (csend) Most nem beszélek többet erről, mert sorsfordító bejelentést teszek. Tudod, innentől kezdve én egészen más ember leszek. És leszámolok múltbéli önmagammal. Akit neked is meg kell ismerned, ha haraggal, hát haraggal! Leírtam minden gyarló bűnömet. (egy cetlit vesz elő) Kérlek, olvasd el, és szólni róla legyél bátor!

GERDA (elveszi, és hosszan olvas) Mi az a vibrátor?

DÖNCIA Olvasd csak tovább, míg vége nem lett!

GERDA (hosszan olvas, majd felnéz) Anyu mit mondott? Megértett?

DÖNCI Tán említettem már, most haragszik rám.

GERDA Kafa. Tőlem mit vársz, apám?

DÖNCI Megértést és elfogadást.

GERDA Babával mi lesz?

DÖNCI Ó könnyebben elfogadja a változást. Nem akarom terhelni komoly dolgokkal. Majd ha felnőtt!

GERDA Jó.

DÖNCI Most magadra hagylak, te kis felnőtt! (megpuszilja, kimegy)

(Gerda egyedül marad. Az örület jegyei jelennek meg arcvonásaiban, néma dühvel tombolna, de nem akar zajt csapni. Csuklóját az asztal peremén húzogatja egyre vadabbul, miközben a tehetetlen düh tombol tekintetében. A végén már olyan erővel vagdossa karját a borotvaéles deszka élen, hogy vérezni kezd, az asztal pedig majdnem feldől. Sötét. Újra a jelen. Hárman ülnek az asztalnál, mögöttük Elvira áll.)

VATTA Ti sem vagytok álmosak?

DÖNCI Nem tudok aludni.

(Gerda a táskájában matat. Zavarban van.)

GERDA Napok óta csak néhány órára hunyod le a szemed, apu. Vigyáznod kell magadra!

VATTA Ja.
DÖNCI (bizonytalanul) Imádkozzunk?
VATTA (felröhög, majd visszafogja magát) Én nem tudok. (csend) Mesélsz a könyvedből? (keresgél a polcon) Hol vannak *A-kicsi-fasírtocskák-írta-a-nagyapám-a-világhíres-Dönci...*?
DÖNCI (magának) Drámai alapszabály: ha egy urna áll az asztal közepén, azzal valaminek történnie kell!
ELVIRA (suttogva) Csodára vársz?
VATTA (megtalálja a könyvet) Meg is van.
GERDA Szerintem most nem kéne!
VATTA Jaj, az érzékeny Gerda néni kimaradt az apucikája mesekönyvéből, jaj, de szomorú!
GERDA Vatta, ciki vagy.
VATTA (sértett) Kit érdekel?

(Gerda ledobja a táskáját, s sértetten félrevonul.)

DÖNCI Ki lehet az oka ennek a gyűlöletnek?
ELVIRA Az még hátravan: az utolsó leltárunk.
DÖNCI A balhét én elviszem. Szó nélkül.
ELVIRA Balhézz csak! Kezd a kicsi Vattával!
VATTA (Gerdának) Miért kell mindig hisztizned?
DÖNCI Fejezd be, Vatta! És beszélj már érthetően, az istenért! A szavadat sem lehet érteni, úgy hadarsz, és olyan randán beszélsz, mint egy kocsis. Milyen ember lesz belőled? Azt hiszed, ha ülsz a fülsiketítő pláza moziban és csámcsogva nézed az idétlen gyilkosságos horrorfilmeket, akkor megtanulod a leckét?
VATTA Hoppá! A kényszernyugdíjazott nagyapám kritizálni próbál. Csak nem generációs probléma került a felszínre? De milyen kritikus az a kritikus, kinek a kritikája kimerül egy szóban: kuss!

(Közben Gerda felvette a táskáját, látszik, hogy nagyon készül valamire. De vár még.)

DÖNCI (csend) Ne beszéljek? Van benne igazság. Amikor kritizálsz, akkor jövedölsz. Fogadsz arra, aminek a józanész szerint elkövetkeznie kell. Szerencsejáték ez. A szerencsééhez pedig semmi köze a józanságnak. Hát még a racionalitásnak! Nyerni csak kevesen nyernek. A többség melléfog. És ebből ered a düh. A méreg. A kritika nem más, mint méreg. Csak ritkán javít, inkább pusztít. És jó pusztítani? Fenéket! Egy jó kritikus legfőbb erénye pontosan a részletekre való odafigyelés, kiváló interpretációs képességgel párosulva. Én nem voltam jó kritikusnak. Se a színházat, se a filmet nem szerettem és nem is értettem. Valahogy ez a busz jött elém, és én beszálltam. Volt-e értelme? Persze, hogy volt! Megtanultam hallgatni. Mert az én szakmámban ez a lényeg. Ne beszélj, mert amit kimondasz, azt visszavonni már nem lehet. És a mondandódból csak az marad meg, amit a hallgató magának akar. És általában nem a velő számít, hanem a salak. Arra emlékszik majd mindenki, persze az önmaga igazságához igazítva, de a te nevedben. Bezzeg, ha leírod, azt jól megrágva, emésztgetve, igazgatva, pontosítva, viszonyítva a másikkal tudod megőriztetni a jövőnek. Mind megmarad, a részletekben rejlő igazságokból áll össze egészé, és megtámadhatatlan. Főleg persze azért, mert kontrollálható. Ez a gyáva ember parancsolata. Hallgatni arany. És én olyan gyáva vagyok, hogy szobrot lehetne állítani rólam! Bár csak mertem volna beszélni! Még a féligazság is több mint a semmi.

VATTA Aha. Ebből egy kukkot sem értettem.

DÖNCI Semmit?

GERDA Beszélni kell! Ez a lényeg. Hogy beszéljünk a másikkal. Mondjuk ki!

(Gerda a táskájából elővesz három babát. Döncinek adja a férfi figurát, Vattának a kislányt, magának pedig egy szőke barbibabát.)

GERDA Van egy módszer, ami segíthet feloldani az elfojtott fájdalmakat. (küzd a beszéddel) Megfogod, és átruházod a lényedet... a bábuba. Valami ilyesmi, nemrég olvastam róla.

VATTA Te vettél három belga bohócot, hogy pszichoszínházat csinálj velünk?

GERDA Muszáj beszélünk!

VATTA Ja. (játszik a babájával) Vatta vagyok, szomorú kislány, hol van *Kalapúr és Kulabácsi*?

GERDA Ha nem tetszik, nem kell itt ülnöd!

VATTA Bocsi. Jó leszek, Gerda néni, ígérem.

GERDA Apu, légy szíves!

DÖNCI (felemeli a babáját) Dönci vagyok, özvegy, balsors sújtotta öregember. Öreg és ember.

VATTA (nevet) Elkaptak, te vénember! (bábujával kergeti Dönci bábuját)

GERDA Hagyjátok abba! (csend) Ha tudtok jobbat, akkor legyen, de innen nem állhatunk fel úgy, hogy nem beszéltünk! Nem értitek?

ELVIRA Nem értik.

VATTA Mit nem értünk?

GERDA Hárman maradtunk. Vatta, tudom, hogy te is félsz attól, hogy elszakadunk egymástól! Nem is olyan régen pont erről beszéltél. Muszáj valamit tennünk, hogy ez ne így legyen!

VATTA Hogy ki a felelős? Hát te.

GERDA Én...?

VATTA (felemeli a babáját) Te vagy a felelős, te nagycsöcsű, hosszú lábú, szopós szájú, szőke maca!

GERDA (felemeli a babáját) Miért gondolod ezt, Vatta?

VATTA (leereszti a bábú) Csak hülyülök.

GERDA (kezdi felemelni a hangját) Miért mondtad ezt rólam, Vatta?

VATTA Mondom, semmi, csak baromkodás.

GERDA Te felelősnek tartasz engem valamiért?

VATTA Lehet...

GERDA Mondd ki, mi a bajod velem!

VATTA Semmi. Hagyjuk...

GERDA Kérlek, mondd el!

(Gerda rendületlenül a babát beszélgeti, miközben látszik, hogy az összeomlás szélén van. Dönci gyermeki érzékenységgel játszadozik a babájával. Elvira mögötte áll, és őszinte érdeklődéssel figyeli a lányokat.)

ELVIRA (Döncinek) Szerinted kimondják?

DÖNCI (bólint)

VATTA (csend) Te örülsz annak, hogy nincs itt anyu.

GERDA Nem, Vatta, én mérhetetlenül szomorú és kétségbeesett vagyok, mert anyukád a testvérem, s hiányát feldolgozni képtelenség.

VATTA Itt hagytál minket.

GERDA Nem igaz.

VATTA Elmentél. Hagytad, hogy a százéves nagyszüleim neveljenek fel!

ELVIRA Na!

VATTA Még a legkisebb esélyét sem adtad meg, hogy egy olyan ember mellett élhessek, akinek legalább az adottságai megvoltak arra, hogy anyja helyett az anyja lehessen egy magára hagyott gyerekek! Mert akárhogy is szépítjük, te vagy legközelebb anyuhoz. Te voltál. És téged elfogadtalak volna! Mert hittem abban, hogy lehetnél anyám helyett az anyám! Ehelyett elhagytál.

GERDA (alig érthető csendességgel) Nem hagytalak el.

VATTA Hanem?

GERDA Elfogadtam, hogy anyu és apu a legjobb megoldás neked.

VATTA Ja, értem! A projekt lebonyolításához profikat szerződtettél! (nevet) Így mindjárt más. Ugye, Dönci?

DÖNCI (felemeli a babát, s Elvirának mondja) Nagyon sok rosszat tettem. Felsorolni sem tudom már. Amikor Baba született, egy másik nőnél voltam. Egy színésznőnél. Vele töltöttem az éjszakát...

(Gerda és Elvira szenvtelen arccal néznek rá.)

ELVIRA És? Ezt tudja mindenki.

VATTA Híres?

DÖNCI Már nem.

VATTA Megcsaltad mamát?

DÖNCI (bólint)

VATTA Pipa volt, mi?

DÖNCI (nemet int)

VATTA Én az lettem volna! És van még? Bűnöd.

DÖNCI Van. Ezer. Millió. Hagyjuk!

ELVIRA Meggyóntál már, hitvesem, minden bűnt, feldolgoztál minden tragédiát. Csak egyet nem. Csak egyet nem...

VATTA Akkor mondjak én? Olyan nem nagyon van, aminek mamához van köze. Egyszer meggyújtottam a haját.

ELVIRA (nevet) Az fájt.

GERDA (csend) Sajnálom, hogy előhoztam ezt a...

ELVIRA Ne még! Folytassátok!

(Gerda leteszi a babát, feláll, indulna, de hirtelen megszólal Dönci.)

DÖNCI Öt éves lehettem, amikor a Kisdöncivel barátkoztam. Volt egy kisboltjuk, árultak mindenfélét benne, nekünk is jutott néha-néha valami finomság. Egyik reggel azzal jött, hogy jön hozzájuk az ÁVO, és elviszik az apját. Szaladtunk a boltba, mert még sohasem láttunk igazi ÁVO-sokat. Azt hittük, nagy kalandban lesz részünk. Bemásztunk a hátsó ablakon, elbújtunk a raktárban, és vártunk. Jöttek. Fekete kabátban, kalapban, jöttek az ÁVO-sok. És az első, a leghangosabb, a vezér ÁVO-s az apám volt. Oda akartam szaladni hozzá, megörültem neki, de pont, amikor felálltam volna, az apám, az a békés ember úgy vágta ököllel képen a Kisdönci apját, hogy az szó nélkül összecsuklott. Vannak pillanatok, amiket az ember nem képes kitörölni az emlékeiből. Ez is ilyen volt. Ott értettem meg, hogy az apám egy rossz ember volt. Így nőttek fel, így lettem férj és apa. Apaminta nélkül. Amikor elolvastam nagynéha egy kollégám bűnrossz kritikáját valamelyik előadásról, mindig felháborodtam. Ha éppen azt hiányolta, hogy a második felvonás elején hogyan tudott a főhős hirtelen húsz évet öregedni, azt mondtam magamban, azért, te barom, mert egy széksor közepén ülsz, veled szemben fekete függönyökkel körbehatárolt deszkatalpú térben egy elképzelt világot nézel, ami nem a valóság, mert valósággá csak akkor változik, ha te, a széksorban ülő barom is akarod ezt. Igazából ezt sosem mondtam el senkinek. Gyáva voltam, középszerű, a szakmámhoz sem értettem. Átlagmagyar voltam, vagyok, leszek. Csak itt, közöttetek érezhettem azt, hogy engem megbecsülni is lehet. Megírtam azt a mesét, ami nagyon sok pénzt hozott a konyhára. Nem érdekelt a pénz. Csak azért írtam meg

azt a könyvet, hogy mindenki tudja, milyen nagyszerű kislányom volt nekem az én Babám...

VATTA Mama azt mesélte, azért írtad meg, mert nekem is el akartad mesélni azokat a meséket, amiket anyunak, de már nem emlékeztél pontosan rájuk, ezért le kellett írnod mindet, mert már nem tudtál csak úgy mesélni az ágyamon ülve, mint régen, anyunak, és amikor anyu elment, akkor mama elővette neked azt a mappát, amiben összegyűjtögetted mindet, és te ebből csináltál egy mesét.

DÖNCI Nem emlékszem. Lehet, hogy így volt!

VATTA (csend) Akkor ezt a könyvet nekem írtad.

DÖNCI (felugrik, idegesen lépked) Nem tudom, hogy történt. Nem emlékszem. Azok Baba meséi, kész! Érzem, hogy itt most arról van szó, hogy keresünk egy felelőst. Hogy minek a felelősét, azt még nem tisztáztuk. Jó. (Elvirának) Te talán nem hibáztál egyszer sem? Nem hoztál téves döntéseket? Könnyű mindent a nyakamba varrni! Ez az egyszerű, ugye? Mert azt elfogadni, hogy a fűnyírót már nem bírom el egyedül, hogy a féltizes filmet már átalszom, hogy az általánosban mellettem ülő Németh Marika nevét elfelejtem, amikor a boltban rámköszön, na, ezeket elfogadni nem egyszerű. Sőt! Lehangoló.

ELVIRA Beszélj!

DÖNCI Mert igazad van, Gerda, innen addig nem megyünk el, amíg ki nem mondunk bizonyos dolgokat. Legyünk őszinték? Jó. Kezdem. Nem voltam tökéletes apa, az imént mondtam el az okait. Jó férj sem voltam, de erről, mint kiderült, már mindenki tudott. A szakmámban sem voltam kiemelkedő, ki is estem a körforgásból. Mit értem el ebben az életben? Felneveltem három lányt. Jól, vagy rosszul, el lehet dönteni. De tény, hogy végigbábáskodtam háromszor tizenkilenc évet. Micsoda misztikus szám! A miénk. A mi primünk, a mi bibliai számpárosunk! És ti? Milyen alapon akartok szentként lebegni a családi oltárunk fölött? Mert nem vagytok szentek. (Gerdának) Te hol voltál, amikor az ötvenfelé battyogó szüleid nekiálltak gyereket nevelni? Nagyon is jól érzi az unokahúgod, a testvéred egyszem lánya: cserbenhagyta a családot. Messziről könnyű okosnak lenni. Messziről könnyű ítéletet mondani. (Vattának) Te meg ne bólogass azzal az önelégült fejeddal! Hogy képzeled, hogy a tisztelet

legapróbb jelét sem vagy hajlandó kimutatni? Anyáddal is úgy viselkednél, beszélnél, szemtelenkednél, mint Gerdával? Az idősebbnek kijár a megbecsülés! Ránk figyeljél! Tanulj tőlünk! Ha hibázunk, azt is tanul meg! Neked a világon a leges-legkönnyebb. Neked a világon a legcsodálatosabb! Még akkor is, ha... Még akkor is...

(Dönci remegő kezekkel legyint a lányokra, s félrevonul. Elvira nem mozdul.)

GERDA (csend) Isten férfi vagy nő?

DÖNCI Nem emlékszem.

(Gerda elővesz a táskájából egy múlt század végi 'Kodak' borítékot, Dönci elé dobja az asztalra.)

GERDA Tizenkilencre lapot húztam.

(Dönci aggódó flegmasággal felhajtja a boríték tetejét, belenéz a fényképekbe. Elsápad. FLASHBACK. Baba halála előtti nap reggele. Dönci egy új fényképezőgépet próbálgat.)

DÖNCI (kiabál) Gyertek! Jöjjön mindenki a szobába!

(Bejön Gerda, kezében egy, a kilencvenes évekre jellemző bumfordi maroktelefonnal.)

GERDA Itt vagyok. (telefonál) A tanulmányi osztályon adták írásba.

ELVIRA (kintről) Rohanok!

DÖNCI Gyere, siess! Baba, te is gyere!

ELVIRA (jön) Jaj, de gyönyörű ez a ketyere!

DÖNCI Nikon. (kiabál) Baba, lemaradsz a fényképről!

GERDA (telefonál) Akkor lemegyünk a térképről!

DÖNCI Tedd le azt a telefont, Gerda!

GERDA Pillanat.

DÖNCI (kiabál) Kislányom, számíthatunk rád még ma?

ELVIRA Álljunk, ülünk, hogy akarod?

DÖNCI Kicsit balra, Gerdát kitakarod!

(Berohan Baba is kisírt szemmel - akit ebben a visszaemlékezésben Vatta játszik el -, komor arccal beáll a fényképhez. Innentől a múlt és a jelen, a valóság és a fikció ismét keveredik egymással.)

DÖNCI (Vattának, ijedten) Baba hol van?

VATTA (nem érti) Itt állok előtted. Én ő vagyok.

DÖNCI Nem, te nem vagy ott... Ezt nem értem.

VATTA Siessünk, kettőig Kassára kell érnem!

ELVIRA Dönci, kérlek, holnapra a húst még le kell darálnom!

DÖNCI Nem látjátok? Ő nem az én lányom.

GERDA Csináljuk, vagy visszahívhatom az egyetemem?

DÖNCI Te nem Baba vagy, te...

(Dönci megmarkolja Vatta kezét, megsimogatja az arcát.)

VATTA (kedvesen) Ne szorítsd a kezemet, nagyon fáj.

DÖNCI Annyira hasonlítasz rá! És rám.

GERDA Mi lesz már, meddig várunk? (telefonálva kimegy) Ezek hülyék.

ELVIRA Dönci, mit csinálsz?

DÖNCI Elvira, ő nem a lányunk!

VATTA Mondd el, mit látsz!

DÖNCI Téged látlak. A szemed, a szád, a szomorú arcod, mind az övé, de nem Baba vagy. A tánc! Koppan a lába. Hallod? Ki van odakint? Halljátok a hangját? Engem hív. Hogy menjek! Hogy meghalljam haragjának dühös moraját! Miért mentél el nélkülem? Akartam segíteni, csodálni téged, józanésszel megérteni, hogy már nem egy kislány, már nem Baba vagy. De nem ment. Hány próbálkozást kötött gúzsba makacsságom! Összeomlott életemet temettem veled és nélküled. Az én igazságom a hazugság volt. Akkor és most. Ha nem engedlek, ha veled megyek, ha csak két sorral többet írok, s nem a keserű jövőmön sírok, nyomdafestékbe mártottam volna az utolsó strófát: a kicsi fasírtocskák izzó szíve katlan, de lelkük és testük mindörökre halhatatlan.

(Újra a jelen. Gerda és Vatta ülnek az asztalnál. Elvira mellettük.)

VATTA (suttogva) Érzem, hogy mama itt van közöttünk és hallgatózik.

ELVIRA (mosolyogva bólint)

GERDA Már mennék el innen... De valami tényleg itt tart. Menekülnék is meg nem is. Maradok inkább. És nem értem.

VATTA Milyen volt anyu?

GERDA Esténként az ágy alatt bújtam el, onnan hallgattam, ahogy apu mesél Babának. Mert nekem sohasem! Nekem jóéjt puszi sem járt, mert mindig a nagylány voltam, az okos, ügyes Gerda! Ha tudnád, mennyire gyűlölöm azt a rohadt mesét, azokat a szemétláda kicsi fasírtocskákat, mert azok mind-mind Baba történetei. Meg a tiéd. Én nem vagyok benne egyik mondatban sem. Mintha egy plexilap mögé zárt élőportré lettem volna ebben a házban. Közben megtanultam, hogy visszanézve minden igazság a felszínre kerül, s újra élhetővé teszi a múltat. Én itt éltem. Háborogtam, nyafogtam, s sokszor okkal. De ha mostanra megszerettem és elfogadtam magam, az csak azért lehet, mert kaptam útmutatást. Vagy képmutatást? Nekem volt egy szörnyű és egy csodálatos anyám. Gyerekként gyűlöltem, s szerintem ő is gyűlölt engem. Azt kívántuk, bár ne lenne a másik! És ahogy telt az idő, megváltozott minden. Lett egy kedves, érdeklődő, alázatos szülőanyám, aki mert és akart figyelni rám. Hogy mi kellett hozzá? Azt tudjuk ebben a családban. De én hiszem, hogy a tragédia nélkül is így történt volna! S ha anyu le tudta vedleni azt a gonosz múltját, és újjászületni angyalként, akkor én miért nem? Változtam. Megváltoztam. Ezért szép az élet. Megadja a fordulat lehetőségét, végtelen határokkal. (csend) Megéreztem anyu halálát. Tudom, hogy melyik másodpercem hagyta el az utolsó szusz a testét. Ültem a laptop előtt, és megállt az idő, a kezem nem mozdult, a monitor elhomályosult, és láttam a plafont, ezt a mennyezetet, itt voltam abban a pillanatban, anyuban voltam.

ELVIRA Bennem voltál.

GERDA (Vattának) Látom, hogy dühös vagy rám. Anyádról kérdeztél, én pedig magamról filozofálok. Nem valami stílusos mellékvágányra terelés ez,

tudom. Hogyha hibázom, inkább letagadom és védem magam minden eszközzel, de nem akarom elismerni más igazát. Nehéz ezt bevallani, hogy én boldogabb vagyok akkor, ha tudom, hogy nem kell minden percben őszintének lennem, mert nem akarok őszinte lenni! Hazugságra épül az életem. És ez szörnyű. Szörnyeteg vagyok mások szemében, mert a kulturális egyezés ebben a keresztény társadalomban az őszinteségre épülő alaptézis. Amivel én mélyen nem értek egyet. Nem hiszek a feddhetetlen erkölcsösségben. S mégis jól érzem magam a bőrömben. Látod, most okosakat mondtam. Erre azért adhatnál egy jópontot! (nevet) Nem tudom a választ kérdésedre. Nem tudom, milyen volt az anyád.

ELVIRA Kard ki kard!

VATTA Mit is várhattam tőled, te önző, álszent, jellemtelen, hiteltelen picca! Meg tudnálak fojtani egy lavór vízben.

GERDA (megpofozza Vattát)

VATTA Te nem vagy normális!

(Vatta is megpofozza Gerdát, aki visszakézből akkorát lekever a lánynak, hogy leesik a székről. Vatta sírna, de a csodálkozástól elfelejti a fájdalmat.)

VATTA (csend) Megérdemeltem, ugye?

GERDA Nem tudom. (csend) Ne haragudj!

VATTA Szerinted én nem tudnék lenyomni egy félórás monológot az elcseszett életemről?

ELVIRA Hallottuk ma már, nem kell ráadás!

VATTA Itt zokognál, te hülye! Mit tudsz rólam? Mit?

GERDA Semmit. Nem tudom...

VATTA (csend) Gyűlölsz engem.

GERDA Olívia...

VATTA Engem te ne Olíviázz! Honnan tudod egyáltalán, hogy van rendes nevem is? Vatta vagyok, a kisonoka, a nagy kedvence. Elfelejtetted?

GERDA Tényleg gyűlöllek. De... igazából nem tudom megmagyarázni, miért.

ELVIRA Tudod te nagyon jól!

VATTA Azért gyűlölsz, mert a tragédiákat én közelebbről élhettem át, mint te. Mert Baba az anyám volt, s neked csak a húgod. Én a védtelen árva csecsemő voltam, te pedig az egyetemet befejező felnőtt, akitől szerettei elvárták a megoldást, a segítséget. Mert látszólag te voltál az erős, én a gyenge. És ezért kényszeredetten felmentettetek a vádak alól. Ami téged mérhetetlenül bosszantott. Úgy érezted, egyedül maradtál. Lehet, hogy igazad van, de egyben tévedsz is: mások is érezhetik azt, hogy egyedül vannak. Mennyire morbid, mi? A sok magányos egyedüllétre ítélt egymást cseszteti, ahelyett, hogy egymásra találnának. Hú, de rohadt egy érzés ez! Mindig vártam. Vártam valakire. Hogy nyílik az ajtó, s belép az apám. Hogy álmomból felébredek, s ott ül mellettem az anyám. Hogy a soproni gyorsról leszáll a mama és Dönci. Hogy megszólal a mobilom, s te köszönsz rám érdeklődve. De hiába. Soha nem jött senki.

(Gerda megöleli Vattát, Elvira elfordul tőlük.)

GERDA (csend) Ha lenne testvéred, akkor mondhatnád neki, hogy te szép vagy, ő meg nem szép.

VATTA Te is mondtad anyának?

GERDA Nem én mondtam.

VATTA Hanem?

GERDA Fordítva.

VATTA Ordítva? (suttogva) Egy titkot árulok el neked. Ha kinevetsz, szemét vagy! Szóval az a titok, hogy néha álmodom, de nem úgy, ahogy szokás, hanem ébren. Nem is álmodok ezek, hanem emlékek. Anyáról, rólad, mamáékról. Olyan helyzetek, amikre nem is emlékezhetnék! Gondolom azért, mert fontosak nektek. És látom az egészet. És hallom. Mintha egy film lenne! S mindenki olyan, mint most, de mégis régen történik. Ha téged látlak fiatalnak, akkor is ilyen öreg vagy, de mégis tudom, hogy nem most van, hanem akkor. És úgy beszélünk, mintha meg lenne írva előre. Mint egy vers sorai, úgy jönnek a mondatok. Rímeekben. Szerinted ez félelmetesen hatalmas ökörség, vagy teljesen normális?

GERDA (elmosolyodik) Normális. Teljesen.

(Gerda a táskájából elővesz egy harmincszálás 'Chesterfield' cigarettás dobozt, egy mives fémöngyújtót, és rágyújt.)

VATTA Mióta cigizel?

GERDA (nem válaszol)

VATTA Mekkora doboz!

GERDA (kifújja a füstöt)

VATTA (csend) Szeretni fogsz még ebben az életben?

(Elvira szomorkás mosollyal figyeli a lányokat. Gerda füstölgő cigarettával a kezében néz maga elé. Vatta ijedten nézi, várja a választ. Nagyot sóhajtanak. Sötét.)

VALAMIVEL KÉSŐBB...

(Elvira a háttérben áll szomorkás mosollyal. Gerda füstölgő cigarettával a kezében néz maga elé. Vatta az asztalra borulva alszik, majd saját horkantására hirtelen felül.)

GERDA (csend) Csak a töke lágymeleg...

(Ordítva nevetnek. Elvira is kacag velük. Kintről krahácsolás hallatszik, jön Dönci.)

DÖNCI Nem tudok aludni. (a lányok nevetnek) Mi van?

VATTA Emlékszel, amikor Gizi néni ült a halott Frici bácsi mellett, kezében a frissen sültött tökkel, amit az öreg kért vacsorára?

DÖNCI (nevetve) A teste jéghideg...,

EGYÜTT Csak a töke lágymeleg...

(Együtt nevetnek.)

VATTA (elhallgatnak) Mama is röhögött ezen.

DÖNCI Régen sokat nevettünk.

GERDA Régen. Igen. (csend) Késő van.

VATTA (nézi az urnát) Ezzel mi lesz?

DÖNCI Nem tudom.

VATTA Tedd fel a polcra!
GERDA Miért oda?
VATTA Nem tudom.
GERDA (feláll) Alszol velem a szobámban?
VATTA (bólint) Inkább nem.

(Gerda kézen fogja Vattát, nevetve kimennek.)

ELVIRA Végeztem. (csend) Ügyes vagyok, ugye? (az urnára néz) Csak tudnám, mi lesz a csodával!

DÖNCI (hirtelen) Láttad már Babát?

ELVIRA Drágám, én nem a túlvilágon vagyok, hanem itt. (megérinti Dönci homlokát) Benned.

DÖNCI Hiszen látlak!

ELVIRA Ezért látsz.

DÖNCI Nem szellem vagy?

ELVIRA Nincsenek szellemek, Dönci. Túl sok sorozatot nézel.

DÖNCI Én ezt nem értem.

ELVIRA Mindig is túlságosan materialista voltál. Ezt is szerettem benned.

DÖNCI Sok pénzt megkerestem.

ELVIRA Nem erre gondoltam.

DÖNCI Tudom. Ha igaz, amit mondasz, csakis azért lehetsz ennyire kiművelten modoros és irodalmi, mert az én agyam irányítja a rólad vetített képeket, ami ezért összemossa a múltat a jelennel, s a fikciót a valósággal!

ELVIRA (elgondolkozik) Csak így lehet.

DÖNCI Elvira, én nagyon elbutultam.

ELVIRA Ugyan!

DÖNCI De, hidd el! Valamelyik sorozat végén, talán az „NCIS” vagy a „Gyilkos elmék”, nem tudom, de mindig úgy ér véget egy epizód, hogy a felhők felett röpül a repülő, és valamelyik főhős idéz egy hírességtől valami híres okosságot. Ezek az én bölcsességeim. Persze mindet elfelejtem szinte egyből. Évek óta nincsenek saját gondolataim. Csak azért lehet, hogy helyet találtál az elmémben. Ezért férsz el benne. Bennem. Ketten teszünk ki egy értelmet. És nem tudom, hogy ez szomorú vagy örömdetes!

ELVIRA (simogatja az urnát) Egy marék hamu.

DÖNCI Mire készülsz?

ELVIRA (könnyes mosoly)

DÖNCI Elmész?

ELVIRA Már elmentem.

DÖNCI Nem értem... mi történik?

ELVIRA Itt az idő. (nevet) Patetikus vagyok? (félelmetesen) El kell engedned, Dönci! Látom a fényt...

DÖNCI Ne viccelődj!

ELVIRA Mert? Drágám, a halál az élet legnagyobb tréfája. Olyan hirtelen csap le, hogy arcodra fagy a vigyor. Nem így terveztem, persze, de ez jutott nekem. Nem nagy öröm a konyhában elmúlni, kisköténnyel a derekamon. Kirúszozva, a bevetett ágyon kéjes örömmel elnyújtózva, az igen, az tetszett volna! Azt kérdezed, miért vagyok vidám halott? Miért viccelődöm? Húsz éve nem neveltünk ebben a családban. Pedig az élet nem lehet dráma. Csak komédia. Ha engedünk a sorsnak, akkor esetleg tragi-komédia. (legyint) Éltem eleget. Lehetett volna több is. Nem én döntöttem róla. Talán a gondviselés! Amiben persze már nem hiszel olyan vakon. Sőt, te már egyáltalán nem hiszel a Jóistenedben. Pedig hinni jó. Elhinni... (csend) Szörnyű anya voltam. Ne szépítsük, ez megváltoztathatatlan. Még akkor is, ha ma már tudom mit és hol hibáztam. Önző voltam. Mert féltem. S annyira sajnáltam magamat! A fiatalságomat. A szerelmünket. Vatta segített az önámításban, mert elhittem, hogy anyapótlóként majd kijavíthatom Gerdát és Babát. De anyaként nem leszek már jobb. Te jó apa voltál, Dönci. Amikor éppen apa akartál lenni. Tudod, a férfi élvezi, amit csinál. A nő nem. Ti híresek vagytok a szakácstudományotokról, a barkácsolásaitokról, a munkamániátokról. Nem te. Mert te mást kedveltél. Magadat. De azt olyan eltökélten, olyan bájjal tetted, hogy szeretetettel lehetett csak nézni. Nem bántam meg soha, hogy téged választottalak. Ez volt megírva a kiskönyvemben. Te. Sohasem álmodtam másról, nem vágytam másra. Csak ez az utolsó két évtized alakulhatott volna másképp! Próbáltam menteni a menthetőt, próbáltam jóemberré lenni. Mégis súlyos leckét kaptunk. Kaptál. Egy apa nem temetheti el a gyerekét, ezt te mondtad. Igen. Egy anyának *el kell*

temetnie a gyerekeit! És egyenes háttal kell végigballagnia a sírok között, addig az egyig, amit a világon a legjobban gyűlöl. A könnyeimtől virágoztak olyan szépen azok a pipacsok. Ez szép mondat, ugye? Írjál sokat. Akár rólam is. (sóhajt) Csak rólam írjál! (csend) Itt a mese vége. Ha egyet kívánhatnál még, csakis egyetlen egyet, mi lenne az?

DÖNCI (hosszan gondolkodik) Amikor '71 nyarán álltál a mólón, és nézted a tükörsima vizet, hófehér voltál, de kivillant a kerek térded, mert a Hold fénye pont annyit világított csak meg belőled, hogy azt még láthassam. És odaléptem hozzád...

ELVIRA A feleséged voltam, ne feledd!

DÖNCI Belenéztem a szemedbe, ami úgy csillogott, mint a Hold a víz tükrén...

ELVIRA Mindég nagyon szépeket mondtál nekem, szerelmem.

DÖNCI Megcsókolni akartalak, de te eltoltál magadtól, mert Szécsi Pál énekelt a hangszóróból...

ELVIRA A „Pillangó”!

DÖNCI És azt kérted, hogy táncoljak veled ott, a parton.

ELVIRA De te nem akartál.

DÖNCI Nagyon sajnálom. Azt a táncot szeretném...

ELVIRA ... a „Pillangót”?

DÖNCI Igen, a „Pillangót”. Mert azt az egyet nem lehet felidézni soha, azt az egy érzést nem lehet már nélküled újra élni sohasem... Az érintésed.

ELVIRA Tudom. Az illat sokáig él még. A hang is megmarad. A kép pedig beléd égett már ezer éve.

DÖNCI Annyi minden nem jut eszembe! Még csak néhány napja, s máris felejtetek! Kiürülsz a fejből, de nem akarom!

ELVIRA Drágám, hidd el, jobb, hogy én vagyok az első, mert ha fordítva lenne, én behaltam volna az elvesztésedbe. (Dönci szólna, de Elvira nem hagyja) A férfi lassan minden részletet elfelejt, te sem fogsz örökkön rám gondolni. (Dönci megint szólna) Tudom, nem akarod, de mégis így lesz. Ne bánkódj! Ott van melletted két lány. Rájuk figyelj. És akkor engem is láthatsz. (táncolva pörgeti Döncit) A „Pillangót” nem is csíptem. (énekel) „Szeretni bolondulásig, de finom lenne! Csak az a másik észrevenne, s benne lenne!”

DÖNCI Ezt szeretted.

ELVIRA De kedvencem sosem volt...
DÖNCI Nem látlak!
ELVIRA Tudom.
DÖNCI Ne menj még!
ELVIRA (nevet) Ez annyira drámai!
DÖNCI Azt mondtad, a hang hamarabb, mint az arc...
ELVIRA Dehogy!
DÖNCI De!
ELVIRA (megáll, szigorúan) Néha csalunk...
DÖNCI De csak néha!

(Dönci hangosan nevet. Elvira odalép hozzá, megöleli, kedvesen megveregeti a vállát, fülébe súg valamit, majd hirtelen eltűnik. Dönci elhallgat. Gerda áll mögötte.)

GERDA Apu...
DÖNCI Gerda, én rossz apa voltam?
GERDA (leül) Hagyjuk!
DÖNCI Nem, lányom, ezt nem hagyjuk. Húsz éve nem neveltünk ebben a családban. Pedig az élet nem lehet dráma. Csak komédia.
GERDA (nevet) Jobban vagy?
DÖNCI Sajnálom, de nem ígérhetek mást, csak szórakozást.
GERDA Sok minden letisztult bennem. Ha akarod, elmondom.
DÖNCI Teniszben mindig veszítettem. Szar volt. (csend) Nem akarom, hogy elmondd.
GERDA Félsz, hogy bántanálak?
DÖNCI Te sohasem tudnál bántani. Nincs meg a képességed hozzá.
GERDA Ítéletet mondani nagyon tudsz. Főleg megalapozatlanul. Szerinted én nem tudnék lenyomni egy félórás monológot az elcseszett életemről? Itt zokognál, te hülye! Mit tudsz rólam?
DÖNCI Most jön az, hogy bárcsak te haltál volna meg, apu!
GERDA Tévedsz. Egyre erősebb bennem a rádöbbenés, hogy anyu nem véletlenül most ment el. Volt oka és célja, ezt érzem.
DÖNCI A halálnak nem lehet célja.
GERDA Miért nem? Nézz körül, nem látod?

DÖNCI (körülnéz)

GERDA Ez a ház él. Miattunk.

DÖNCI (döbenten) Ezért? Hát ezért most történt?

GERDA Ha anyu itt lenne, most mosolyogva átölelné, és megveregetné a vállad: „Szép volt, Dönci!”

DÖNCI (nevet)

GERDA Ugye?

DÖNCI Itt volt még az előbb. Átölelt mosolyogva, és megveregette a vállam.

GERDA (megfogja Dönci kezét) Ennyi volt vele. Most jön a nélküle.

DÖNCI Halotti tor halálíg?

GERDA A Föld forog. És mi is. Egyszer lent, egyszer fent. Emlékszel, ezt te mondtad mindig! Amikor még te voltál a minden. A mindenem. Olyan kicsi voltam melletted! Bebújtam az öledbe, persze te egyből kiraktál. De arra mindig volt időm, hogy magamba szívjam a szagodat. Az apaszagot. Titokban hallgattam, ahogy mesélsz Babának. Irigyeltem, de boldog voltam, mert hallottalak. Téged hallgattalak, az aput. Régen anyu volt a hülye, és te a vicces. Aztán megfordult. Anyu lett a kedves anyóka, s te a mogorva bácsi. Nem baj.

(Megjelenik Vatta. Csendben figyeli őket.)

GERDA (csend) Megyek, összepakolok, és reggel visszarepülök Brüsszelbe. És az utat végignevetem, s várom, hogy néhány nap múlva felhívj, hogy megkérdezd: „Mi van veled, kislányom?” És elmesélem, te pedig figyelsz rám, majd egy hét múlva én is felhívlak, azután hazajövök, te vársz rám, örülsz nekem, és így élünk az idők végezetéig. Lesz hepiendünk, apu! Csak akard! Akarnod kell! Annyira félek! És mégis annyira bízom benned! (megpuszilja)

DÖNCI Leszel még bagoly?

GERDA (megvonja a vállát)

VATTA (hirtelen) Otthagynom a sulit. Az egyetemem.

GERDA (felkapja a fejét)

DÖNCI Nem baj. (csend) Kifestjük a szobádat. Elhívom Kareszt.

VATTA Lehet sötétbarna?

DÖNCI Bugyipiros is. (erőtlenül nevet) Akár...!
GERDA Hazaköltözl?
VATTA Haza.
GERDA (csend) Jó neked.

(Dönci a lemezjátszóhoz lép, s hangos sercegéssel elindítja a dalt: Szécsi Páltól a „Pillangót”. Dönci nyugodt természetességgel hallgatja a zenét. Felnéz, mintha a kék eget nézni. Újra fiatal, a mólónál van, nyáresti szél fúj. Behunyja a szemét, úgy élvezi a simogató levegőt. Majd lassan feláll, s táncolni kezd. A valóság ismét fikcióba vált át: hárman vannak a színen. Dönci egyre vadabbul próbálja eltalálni a lépéseket, letépni akarja magáról a ruháit - képletesen a múltjától akar megszabadulni. Gerda lassú, apró mozdulatokkal dülöngél, nem tud felszabadulni. Inkább leguggol, újra bagoly lesz. Hangosan kacag. Csapkod szárnyaival, és felrepül, körbe a szobában. Próbál apjához bújni, aki ellöki magától, többször durván eltaszítja, majd egy férfias mozdulattal magához rántja: ölelkeznek. Vatta bezzeg vadul, erőből táncol, ugrál, csapkod karjaival, üti-vágja Döncit és Gerdát. Közben zokog, végül olyan hangosan, hogy üvöltésbe vált át sírása. Az utolsó zenei leütésre Vatta egy rúgásától leesik az urna, s összetörik a földön. Ám a cserépdarabok között nincsen hamu. Színes, fénylő pöttyökben száll el Dönci feje fölött minden, ami Elvira volt... És az utolsó jelenet jön. Dönci elmeséli élete legkeserűbb, sorsfordító történetét a két lánynak. A múltban vagyunk, Gerda és Vatta a kívülállónézők, Dönci szereplő és narrátor is egyben. Minden, amit mond, megelevenedik. Tudathasadásos állapot: mintha saját élete forogna a mozi-vásznon.)

DÖNCI Ősz volt, hiszen minden ősszel történik. És csend, nagy csend. Én nem akartam ott lenni, nem akartam Babát a tánckarban látni, mert nekem nem volt elég a közészer. Az én lányom csak hattyú lehet. Fehér és fekete. A lábában volt a 32 fouetté en tournant. Elvira főzött. Vasárnapi ebédet. Fasírttal készült, úgy várta haza Babát. Mert nem mentünk el Kassára, hogy megnézzük a lányom táncát. Nekem nem volt elég a tánckarban látni őt. Ő volt a legjobb, hattyúként akartam látni! Gerda a kicsi Vattával a kertben játszott. A szoba közepén álltam. Nem tudom, miért. Mondhatnám, hogy megéreztem. De nem. Én nem tudtam, hogy Baba a tizenkét éves mélyzöld Opeljával éppen a Mátra egyik legszebb és leg-

meredekebb útján száguld. Nem tudtam. És megszólalt a telefon. Az óra hangos kattanással jelezte, hogy nem állt meg az idő. Tizenegy óra múlt öt perccel. Így álltak a mutatók. („V”-t mutat ujjaival) A telefon fülhasogatóan csörgött. Volt a hangjában valami emberi fájdalom. Leültem, és felvettem a kagylót. Ki az? - kérdezte a konyhából Elvira. Nem válaszoltam, csak a fiatal rendőrszázados kérdésére: igen, én vagyok, az édesapja. Hosszú évezredeknek tűnt, míg végigmondta... a lányom alkoholt fogyasztott... igen, viszkit szokott, azt szerette..., és túl gyorsan haladt a hegyi úton... mert sietett haza, és... a szalagkorlát áttörésével elhagyta... Igen. Akkor már Elvira is ott állt, kezében a tál fasírttal. Ránéztem, és képtelen voltam megszólalni. Hang nélkül mondtam: Olga belezuhant „abba” a szakadékba. Észre sem vettem, hogy Babát a nevéen szólítom. Elvira kezéből kiszédült a zsírtól homályos üvegtál. A kicsi fasírtocskák, mint a pitypang pihéi hullottak a földre, majd puhán gurultak szerteszét. Nem hallottam a földre rogyó Elvira keserves zokogását, nem hallottam, ahogy térdei a kemény padlón koppannak. Csak a telefonkagylóból üvöltő, szívdobbanással egyszerre kattogó pittyegést hallottam. Baba meghalt. Egy apa nem temetheti el a lányát. Anyját, apját, testvérét, hitvesét, kutyáját, macskáját, borját, azt igen. De a gyerekeit nem veheti el egy apa! Az élet igazsága nem engedheti ezt a törvényteleniséget. Nem tudtam átölelni a feleségemet. Nem tudtam átélni vele a gyászt. Nem tudtam elfogadni... Eddig.

(Dönci a múltból visszatér a fiktív jelenbe. Az asztalnál ül, mellette lánya és unokája. Az asztról már eltűnt az urna, csak egy viszkis üveg díszeleg magányosan. Dönci elhíresült meséjének utolsó sorait motyogja, majd Gerda és Vatta is bekapcsolódik. Egyre hangosabbak.)

DÖNCI A kicsi fasírtocskák keresték a mamát,
Kannafülű hattyú nénit, Szakadéki Babát.
De kannafülű hattyú néni, Szakadéki Baba,
Nem válaszolt nekik, nem látták már soha.

EGYÜTT Nagy csatába indult, felpattant a lóra,
A kicsi fasírtocskák nem is tudtak róla.

Fegyverrel ment Baba, villával, kanállal,
Harcolni indult, de játszott csak a Halállal.
A kicsi fasírtocskák várták fasírtmamát,
Kannafülű hattyú nénit, Szakadéki Babát.
Bebújtak az ágyba, a pihe-puha ágyba,
Úgy aludtak, összebújva, halkán sírdogálva.
Bekopogott reggel jó barátjuk, Sanyi.
Bagoly volt a Sanyi, felesége Manyi.
Együtt vigasztalták a kicsi fasírtokat,
Együtt pengették meg a bodzaszál lantokat.
Hol lehetsz, hol lehetsz, Szakadéki Baba?
Élsz-e még, vagy halsz-e? - erről regélt Lala.
Lala, aki hal volt, ponty a nemzetsége.
Lalának a tóban nem lett felesége.
Csak a felhők fölött, ott lakott az Irma,
Ő lett Lala neje, mit ír Gólya Irma?
Szonettet ír ő is, úgy, mint Darázs Feci,
Tudja róla mindenki, mekkora nagy...

(Idővel Vattánál elszakad a cérna, nevetni kezd, egyre jobban nevet, majd Gerda is.
Kacagnak. Dönci is velük nevet. Boldogan öleli magához a lányokat.)

(Függöny.)

Budapest-Gárdony, 2012.

2013. október 21-én játszódik.

Dönci (1949. február 13., 64 éves)

A kádári diktatúra egyik legkedveltebb fiatal kritikus volt, karrierje szárnyalt, amit a rendszerváltás sem tört meg. Rengeteg ellenséget szerzett magának, de mindig jól helyezkedett, minden kormánypárt kegyeltje volt. Lánya halálával megszakadt valami, nem írt többet, felesége tartotta el, majd kiadott egy mesekönyvet, amivel hatalmas népszerűsége és rengeteg pénzre tett szert. Azóta sem ír, de nincs is rá szüksége. Sorozatokat néz, mogorván ül a foteljében, és hallgat.

Elvira (1947. augusztus 20. - 2013. október 9., 66 éves volt)

1968. július 26-án házasodtak össze Döncivel. Tanárként ment nyugdíjba. Dönci mellett és Dönciért élt egész életében.

Gerda (1972. február 29., 40 éves)

Mindig is különleges képességű volt, tanulmányi és sportversenyeket nyert, önállóan csinált mindent már gyerekként is. Szegeden végzett az egyetemen, majd testvére halála után Brüsszelbe költözött, most is ott él, egyedül.

Baba/Olga (1975. március 1. - 1994. március 1., 19 éves volt)

18 évesen lett terhes, az apáról semmit sem tudni. Balettosnak készült, de középszintű maradt. A „Hattyúk tava” előadásban kapott kisebb szerepet főiskolásként, a bemutatóról hazafelé egy autóbalesetben meghalt.

Vatta/Olívia (1993. december 31., 19 éves)

Születése óta nagyszüleivel él, néhány hónaposan lett árva, Dönciék nevelték fel. Érettségi után a soproni erdészeti egyetemre vették fel, ott él kollégiumban.